

Persbriefing Twm COVID-19 13 juli 2020

Grondrechten

- De maatregelen ter bestrijding van het virus kunnen beperkingen van grondrechten inhouden.
- Dat betreft met name de persoonlijke levenssfeer. Het gaat om de norm om een veilige afstand te houden die in de wet zelf is opgenomen, en het verbod op groepsvorming buiten woningen dat bij ministeriële regeling kan worden uitgevaardigd. Andere grondrechten die geraakt kunnen worden zijn onder andere de demonstratievrijheid, de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging, de onderwijsvrijheid en ook de rechten van personen met een beperking
- De noodzaak van overheidsoptreden vloeit voort uit **nationale en internationale grondrechten**.
 - Artikel 22 van de Grondwet : de overheid treft maatregelen ter bevordering en bescherming van de volksgezondheid.
 - Artikel 12 van het Internationaal verdrag inzake economische en sociale en culturele rechten (IVESCR): de overheid erkent het recht op een zo goed mogelijke gezondheid neemt ter verwezenlijking van dat recht maatregelen, zoals maatregelen ter voorkoming, behandeling en bestrijding van epidemische en endemische ziekten.
- Beperkende maatregelen moeten voldoen aan grondrechtelijke criteria:
 - er moet een **wettelijke basis zijn die voldoende kenbaar en voorzienbaar is**. Dat betekent dat de kaders in de wet voldoende precies moeten zijn voor burgers om hun gedrag erop af te kunnen stemmen.

- voldoende inhoudelijke criteria in de wet, zodat duidelijk wordt wanneer beperkende maatregelen bij lagere regelgeving mogen worden getroffen (voorzienbaar)
 - de maatregelen moeten noodzakelijk zijn voor de bestrijding van de epidemie en mogen dus ook niet om andere redenen worden getroffen
 - die maatregelen moeten ook proportioneel zijn, wat wil zeggen dat de inbreuk in een goede verhouding moet staan tot de ernst van de situatie. In de wet is een expliciet artikel opgenomen met deze eis.
- Om aan de eis van proportionaliteit te voldoen, is verder in het wetsvoorstel opgenomen dat de maatregelen kunnen verschillen per gebied/regio en per soort activiteit. Ook kunnen voor verschillende leeftijdsgroepen verschillende maatregelen worden getroffen, zoals ook nu al het geval is.
 - Van belang is verder dat de wet een tijdelijk karakter heeft, zoals ook het College voor de rechten van de mens opmerkt.
 - Het huisrecht wordt in het wetsvoorstel volledig gerespecteerd: de maatregelen gelden niet in woningen. Het wetsvoorstel maakt daarop twee specifieke uitzonderingen, die naar het oordeel van de regering noodzakelijk zijn:
 - Er is een mogelijkheid om de toegang tot zorglocaties te beperken
 - Er kunnen regels worden gesteld over hygiëne en beschermingsmiddelen bij gastouderopvang, ook als die opvang in een woning plaatsvindt.

- Verbod op groepsvorming kan niet gelden voor demonstraties. De Wet openbare manifestaties, die beperkingen mogelijk maakt bij demonstraties in het belang van de volksgezondheid, geldt hier.
- Verbod op groepsvorming kan ook niet gelden voor personen die hun godsdienst of levensovertuiging belijden. Wel geldt de veilige afstandsnorm, ook in de religieuze gebouwen.
- Voor kerkdiensten en andere religieuze of levensbeschouwelijke samenkomsten geldt een uitzondering op de veilige afstandsnorm voor geestelijke bedienaren, indien zij niet in staat zijn bij hun taken die afstand te bewaren, bij voorbeeld als zij de doop verrichten.
- De veilige afstandsnorm geldt niet voor begeleiders van personen met een beperking.

Alleen desgevraagd

- [Kerkdiensten of andere samenkomsten waarin godsdienst of levensovertuiging wordt beleden, kunnen bij ministeriële regeling onder omstandigheden worden uitgezonderd van de mogelijkheid voor de burgemeester handhavend op te treden. Het gaat dan met name om de handhaving van de veilige afstandsnorm en de hygiënevoorschriften.]

Democratische legitimatie en rol lokaal bestuur

- Eén van de doelstellingen van de wet is vergroting van de democratische legitimatie van de maatregelen. Dat gebeurt op nationaal niveau doordat er een wet komt en doordat de ministeriële regelingen worden voorgehangen bij het parlement.
- Ook op lokaal niveau wordt de democratische legitimatie versterkt.
- Een andere doelstelling van de wet is, zo kon u ook lezen in de brief van 1 mei jl., de terugkeer naar normale bestuurlijke verhoudingen waar dat mogelijk is.
- Dat betekent een grotere rol voor de burgemeester waar dat mogelijk is, in plaats van de voorzitters van de veiligheidsregio's. De voorzitters van de veiligheidsregio's zijn immers deel van de crisisstructuur van de Wet publieke gezondheid. Overigens gaat de bevoegdheid om de gedetailleerde normen vast te stellen grotendeels over naar de ministers: in plaats van de noodverordeningen hebben we straks ministeriële regelingen.
- De burgemeester legt verantwoording af aan de gemeenteraad over de door hem verleende ontheffingen en over het handhavingsbeleid binnen zijn gemeente.

De burgemeester, wat is zijn rol?

- Verlenen van ontheffingen van een verbod op groepsvorming, van een verbod om publieke plaatsen als restaurants open te houden en van een verbod op evenementen. Een ontheffing kan niet worden verleend als het belang van de bestrijding van de epidemie zich ertegen verzet. Het gaat bv om bruiloften of uitvaarten. Burgemeester kent de lokale situatie het beste en is dus het beste in staat om te beoordelen of een ontheffing kan worden verleend. (vgl. Drank- en horecawetgeving)
- Criteria:
 - Plaats, aard van de activiteit, aantal personen

- Gevolgen voor naleving van de norm waarop ontheffing ziet
- Verplicht advies GGD
- **Toezicht en handhaving:**
 - Op openbare samenkomsten, op bijeenkomsten in besloten plaatsen als verenigingsgebouwen, maar niet in woningen. Burgemeester kan aanwijzingen en bevelen geven die nodig zijn met het oog op de veiligheid en gezondheid, zoals ook nu al het geval is op grond van de gemeentewet.
- Burgemeester legt als gezegd over de uitoefening van deze taken verantwoording af aan de raad. Dit is expliciet bepaald in art 58t, vierde lid. Kan ook via rapportages gestalte krijgen.

Rol andere lokale bestuursorganen

- Gemeenten hebben op veel terreinen taken en bevoegdheden die zij ook benutten in het kader van de epidemie. Denk aan taken op terrein sociaal domein, onderwijs en de fysieke leefomgeving.
- Idem als het gaat om regels over terrasopenstellingen etc. Over al deze onderwerpen, die ook vaak in de portefeuilles van wethouders zitten, kan lokaal debat worden gevoerd.
- Als er landelijk meer ruimte komt voor bv evenementen, kunnen gemeenten ook eigen regels stellen bv over meldingsplichten.
- Interbestuurlijke samenwerking en overleg op deze terreinen is ook mogelijk, zowel op schaal veiligheidsregio als in andere verbanden.

Rol veiligheidsregio bij bovenlokale effecten

- De veiligheidsregio kan op verzoek van de minister van VWS in actie komen als er bovenlokale effecten zijn. Dan gaan de bevoegdheden van de burgemeester over naar voorzitter VHR

- Niet ieder bovenlokaal effect, maar alleen als het noodzakelijk is om het op dit niveau te beleggen. Als gemeenten er inonderling overleg uit komen heeft de VHR dus geen rol.